

KAROL WOJTYŁA

Janusz Paweł II

Ves sem v Božjih rokah

OSEBNI ZAPISKI
1962–2003

Karol Wojtyła
Janez Pavel II.

VES SEM
V BOŽJIH ROKAH
Osebni zapiski 1962–2003

Družina 2015

Živeti v upanju

Pred nami je knjiga »Ves sem v Božjih rokah«, ki nosi podnaslov »Osebni zapiski 1962-2003«. Gre za zapiske, ki jih je Karol Wojtyła, pozneje papež Janez Pavel II., zapisoval skozi dobrih štirideset let življenja - tistega najbolj polnega in ustvarjalnega življenja, v katerem se je kot škof in papež razdajal Božjemu ljudstvu krakovske nadškofije in potem vesoljne Cerkve.

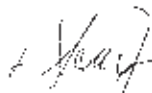
Živimo v času, v katerem je vsaj zahodna kultura okužena z željo pogledati v ozadje, videti, kaj ljudje počnejo takrat, ko ne nastopajo v javnosti. Večino medijskega prostora zapolnjuje brskanje po osebnem življenju ljudi. Seveda se nihče ne zanima za zasebno življenje majhnih, »nepomembnih« ljudi - kako jim uspe preživeti iz meseca v mesec, kako zmorejo ohranjati svoje dostojanstvo in dostojanstvo svoje družine? Zanimamo pa se za ljudi, ki so v družbi izpostavljeni, ki so pomembni. Med takšne seveda sodi tudi papež. Zato se ob podnaslovu »Osebni zapiski« pojavi misel, da nam bodo ti zapiski pomagali pogledati v zasebno življenje moža, v katerega so bile zlasti od leta 1978, ko je bil izvoljen za papeža in si je izbral ime Janez Pavel II., uprte oči vsega sveta.

Srečevanje z zapiski nam postopoma odkriva človeka, ki je svoje življenje popolnoma izročil Bogu. Vse njegove misli so zato namenjene osebnemu srečevanju z Bogom in vodenju drugih, da bi se srečali z Njim. Od zapiska do zapiska v bralcu raste občudovanje. Kakšna intelektualna moč je bila v tem človeku, kakšna širina znanja, kakšne globine duha! Po eni strani srečujemo filozofa, antropologa, teologa, vendar vsaka njegova misel izhaja iz njegove službe. Vse misli kot krakovski nadškof ali kot rimski papež. Po drugi strani pa pred nas stopa človek, ki je ves Marijin in po Mariji ves Božji. Pri njej se uči

ljubiti Boga, izpolnjevati njegovo voljo, hrepeneti po nebeškem Jeruzalemu.

Škof Karol Wojtyła si je 3. septembra 1964 postavil vprašanje: »Ali živimo v upanju? Se res opiramo izključno na Božjo milost? V kakšnem razpoloženju odidejo ljudje po srečanju z nami?« Prepričan sem, da se bodo ob branju osebnih zapiskov svetega Janeza Pavla II. tudi bralcu postavila podobna vprašanja, ob katerih bo preverjal trdnost svoje vere, upanja in ljubezni, ter zvestobo v svoji krščanski poklicanosti in poslanstvu.

Naj nam branje misli papeža Janeza Pavla II., ki nas je ob svojem prvem obisku v Sloveniji spomnil, da se mora vsaka krščanska generacija sama na novo odločiti za krščanstvo, in njegova svetniška priprošnja pri Bogu pomagata, da bomo predano verovali in z veseljem pričevali za Boga, ki tudi nas nosi v svojih rokah.

Stanislav Zore,
ljubljski nadškof metropolit

Uvodna beseda krakovskega nadškofa

»Za seboj ne puščam lastnine, s katero bi lahko razpolagali. Prosim, da predmete, ki sem jih vsak dan uporabljal, razdelite, kot se vam zdi primerno. Osebne zapiske sežgite. Prosim, naj za te stvari poskrbi g. Stanisław, ki se mu zahvaljujem za dolgoletno potrpežljivo sodelovanje in pomoč. Vse druge zahvale, ki jih nosim v srcu, pa prepuščam Bogu, ker bi jih težko izrazil« (Janez Pavel II., Oporoka, 6. marca 1979).

Sveti oče Janez Pavel II. je ta naročila zapustil v svoji oporoki. Po njegovi smrti leta 2005 sem njegovo voljo zvesto uresničil: razdal sem vse predmete, ki jih je imel, zlasti osebne spominke. Nisem si pa drznil sežgati beležk in zvezkov z osebnimi zapiski, ki jih je zapustil, ker vsebujejo pomembne podatke o njegovem življenju. Opažil sem jih na njegovi pisalni mizi, vendar jih nikoli nisem odprl. Ko sem prebral njegovo oporoko, sem bil močno ganjen nad tem, da mi je Janez Pavel II., ki sem mu stal ob strani skoraj štirideset let, zaupal tudi svoje osebne stvari.

Zapiskov Janeza Pavla II. nisem sežgal zato, ker so ključ za razumevanje njegove duhovnosti, oziroma tistega, kar je v človeku najintimnejše: odnosa do Boga, do drugih in do sebe. Zapiski nam v nekem smislu odstirajo drugo plat človeka, ki smo ga poznali kot krakovskega in rimskega škofa, kot Petra našega časa in pastirja vesoljne Cerkve. Razkrivajo nam tudi njegovo življenje v letih pred prejemom škofovskega posvečenja in škofovskega sedeža v Krakovu. Omogočajo nam vpogled v njegov intimni, osebni verski odnos z Bogom Stvarnikom, Gospodarjem življenja in Učiteljem. Obenem

nam predstavljajo vir njegove duhovnosti – njegove notranje moči in odločnosti služiti Kristusu do zadnjega diha.

Kadar koli se vrnem k zapiskom Janeza Pavla II., se mi pred očmi prikaže podoba svetega očeta v zasebni kapeli na Franciszkański ulici, zatopljenega v molitvi pred Najsvetejšim, in zaslišim njegove vzdihne v kapelici Apostolskega dvorca v Vatikanu. Njegov sijoči obraz ni nikoli izdajal tega, kar je notranje doživljal. Papež je vedno pogumno zrl v križ in v podobo čenstohovske Matere Božje. Od nje se je naučil popolne predanosti Bogu, ponavljajoč besede Ludvika Grignona Montfortskega: *»Totus Tuus ego sum, o Maria, et omnia mea Tua sunt.»* – *»Ves sem Tvoj, Marija, in vse, kar je moje, je Tvoje.»* Popolna izročenosť Bogu po Marijinem zgledu in spolnjevanje Božje volje do zadnjega sta bili najznačilnejši potezi tega moža molitve, ki je v svojem odnosu z Bogom odkrival bogat duhovni svet.

Naj nam branje duhovnih zapiskov Janeza Pavla II. vsem pomaga odkriti duhovne globine človeka enaindvajsetega stoletja in nas vodi k še večji ljubezni do Boga in ljudi.

Stanisław kard. Dziwiśz,
krakovski nadškof

Na praznik darovanja Device Marije,
zavetnice župnije v Wadowicach

Krakov, 21. november 2013

Skrivnost duhovnih zapiskov Karola Wojtyła - Janeza Pavla II.

Osebni zapiski Karola Wojtyła, Janeza Pavla II., so takoj po njegovi smrti vzbudili veliko zanimanje. Stanisławu Dziwiszu, svojemu osebnemu tajniku in najbližjemu sodelavcu, ki mu je služil skoraj 40 let med škofovanjem v Krakovu in papeževanjem v Rimu, je papež v oporoki naročil, naj jih sežge. Toda sedanji krakovski nadškof jih iz velikega spoštovanja do pisca ni uničil, ampak jih je izročil Kongregaciji za zadeve svetnikov, ki je raziskovala papeževo življenje v postopku beatifikacije. Že bežen pogled na zapiske je pričeval o bogatem notranjem življenju pisca v vseh razsežnostih njegovih dejavnosti.

Zapiski razodevajo globoko duhovnost Karola Wojtyła kot pomožnega škofa in nadškofa v Krakovu, kardinala in papeža - skozi štiri desetletja (1962-2003). Razkrivajo nam skrivnosti srca Petra našega časa, ki je bil krakovski škof v težkem obdobju komunizma, nato pa je skoraj 27 let krmaril Petrovo barko skozi razburkane valove dvajsetega in enaindvajsetega stoletja. Zapiski vsebujejo premišljevanja o notranjih doživetjih, stališčih, molitvi in duhovnem napredku. Predvsem pa izražajo piščev osebni odnos do Boga, ki je bil središče njegovega notranjega življenja.

I. Dva zvezka

Duhovni zapiski so v dveh rokovnikih (*Agenda 1962 in Agenda 1985*), ki ju je izdala milanska nadškofija v Italiji.

V prvem zvezku je pisec sam označil strani s številkami od 1 do 220. Vendar zapiski niso nanizani v kronološkem redu: prvi se nanašajo na duhovne vaje, ki jih je nadškof Karol Wojtyła opravljal skupaj z drugimi poljskimi škofi na Jasni Góri od 1. do 4. septembra 1971. Šele na naslednjih straneh najdemo zapiske iz prejšnjih let – začevši z letom 1962 – ki se izmenjujejo s kasnejšimi duhovnimi vajami. Wojtyła je zapiske delal po svojem vrstnem redu in jih pri-merjal z duhovnimi doživetji iz različnih let.

Večina zapiskov v prvem zvezku je iz časa, ko je Karol Wojtyła služboval kot krakovski pomožni škof in nadškof. Vključujejo premišljevanja z duhovnih vaj, ki jih je opravil na Kalwariji Zebrzydowski, pri benediktincih v Tyniecu, pri uršulinkah Jezusovega trpečega Srca na Jaszczurówki v Zakopanah, pri pavlincih na Bachledówki, pri albertinkah v Krakovu (Prądnik), v t. i. »koči« (stavbi, na vrtu pred generalno hišo albertink v ulici Woronicza 10), pri albertinkah v Rzaški, in z vsakoletnih duhovnih vaj z drugimi poljskimi škofi na Jasni Góri in v Gniezнем. V tem zvezku najdemo tudi zapiske iz prvih šestih let papeževanja. Na koncu so zapiski z duhovnih vaj, ki jih je vodil kardinal Alexandre do Nascimento v Vatikanu od 11. do 17. marca 1984.

Druga knjižica je sprva pripadala papeškemu tajniku msgr. Emeryju Kabongu, kot je razvidno iz nejasnega (zabrisanega) napisa na prvi strani in žiga. V sredini žiga je kratica »EK«, okrog nje pa napis »Knjižnica Emeryja Kabonga«. Zapiski se nanašajo na leta od 1985 do 2003. Začnejo se na strani z datumom 5. januarja in obsegajo naslednjih 315 strani, ki pa niso vse popisane.

Zapiski Karola Wojtyła so v tej knjigi razvrščeni takole:

Zapiski z duhovnih vaj v času njegovega škofovanja v Krakovu:

- pred odhodom v Rim (8. 7. 1962)	str. 19
- po prihodu v Rim na prvo zasedanje 2. vatikanskega zbora (9. in 14. 10. 1962)	22
- ob obletnici duhovniškega posvečenja pri felicijankah v Rimu (31. 10. - 4. 11. 1962)	25
- v Tyniecu (19. - 23. 8. 1963)	34
- pred vstopom v wawelsko stolnico (5. - 7. 3. 1964)	43
- na Jasni Góri, ki jih je vodil škof Kazimierz J. Kowalski (31. 8. - 3. 9. 1964)	46
- v Tyniecu (18. - 20. 8. 1965)	55
- v Kalvariji Zebrzydowski (31. 10. - 1. 11. 1966)	64
- pri sr. albertinkah (19. - 21. 12. 1966)	65
- v Tyniecu (12. - 14. 9. 1968)	73
- na Bachledówcu (10. - 12. 8. 1969)	81
- v Tyniecu (4. - 7. 11. 1970)	91
- na Jasni Góri, ki jih je vodil škof Lech Kaczmarek (1. - 4. 9. 1971)	99
- na Kalvariji Zebrzydowski (5. - 6. 7. 1973)	109
- na Bachledówki (9. - 12. 8. 1973)	111
- v Gniezmem, ki jih je vodil škof Jerzy Ablewicz (3. - 6. 9. 1974)	125
- na Bachledówcu (4. - 8. 7. 1975)	138
- na Jaszczurówki (21. - 25. 9. 1976)	148
- na Kalvariji Zebrzydowski (5. - 9. 7. 1977)	160
- na Kalvariji Zebrzydowski (26. - 29. 6. 1978)	171

Zapiski z duhovnih vaj v času njegovega papeževanja, ki so jih vodili:

- p. Faustino Ossanna OFM (4. - 10. 3. 1979)	185
- nadškof Moreira Neves OP (24. 2. - 1. 3., 1980)	200
- škof George Ablewicz (8. - 14. 3. 1981)	222
- p. Stanislas Lyonnet, SJ (28. 2. - 6. 3. 1982)	246
- kard. Joseph Ratzinger (20. - 26. 2. 1983)	264
- kard. Alexandre do Nascimento (11. - 17. 3. 1984)	283
- nadškof Achille Glorieux (24. 2. - 2. 3. 1985)	299
- g. Egidio Viganò SDB (16. - 22. 2. 1986)	315
- p. Peter Hans Kolvenbach SJ (8. - 14. 3. 1987)	335
- nadškof James A. Hickey (21. - 27. 2. 1988)	357
- kardinal Giacomo Biffi (12. - 18. 2. 1989)	374
- p. Georges Cottier OP (4. - 10. 3. 1990)	394
- nadškof Ersilio Tonini (17. - 23. 2. 1991)	412
- kardinal Ugo Poletti (8. - 14. 3. 1992)	428
- škof Jorge Medina Estevez (28. 2. - 6. 3. 1993)	447
- kardinal Giovanni Saldarini (20. - 26. 2. 1994)	465
- p. Tomáš Špidlík SJ (5. - 11. 3. 1995)	485
- nadškof Christoph Schönborn (25. 2. - 2. 3. 1996)	493
- kardinal Roger Etchegaray (16. - 22. 2. 1997)	514
- kardinal Ján Krizostom Korec SJ (1. - 7. 3. 1998)	531
- škof André J. (Mutiena) Léonard (21. - 27. 2. 1999)	549
- nadškof François X. Nguyễn Văn Thuận (12. - 18. 3. 2000) ...	558
- kardinal Francis E. George OMI (4. - 10. 3. 2001)	573
- kardinal Cláudio Hummes OFM (17. - 23. 2. 2002)	584
- škof Angelo Comastri (9. - 15. 3. 2003)	590

V obeh zvezkih so duhovni zapiski napisani v poljščini. Vsebujejo tudi veliko latinskih in italijanskih izrazov, še posebej z duhovnih vaj v Vatikanu, kjer so duhovne vaje za svetega očeta in rimsko kurijo vedno opravljali v italijanščini.

2. Dnevni red duhovnih vaj

Na duhovnih vajah je imel pomembno vlogo dnevni red. Shema duhovnih vaj v Krakovu, ki jih je Wojtyła opravil na začetku svoje škofovske službe, je vsebovala tri predavanja, *Lectio spiritualis* - duhovno branje, *Corona Rosarii* - rožni venec, *Via Crucis* - križev pot, *Adoratio* - češčenje, *Matutinum*, *Lectio* - bogoslužno branje, *Sacrum* ali *Officium Eucharisticum* - sveto mašo, *Vesperae* - večernice, *Adoratio Sanctissimi Sacramenti* - češčenje Najsvetejšega in *Completorium* - sklepno molitev.

Nadškof Karol Wojtyła je duhovne vaje opravljal po ignacijanski metodi, ki se je je naučil v semenišču pri svojem duhovnem voditelju Stanislavu Smolenskemu, kasnejšem pomožnem krakovskem škofu. Ta metoda vedno zahteva določeno temo za premišljevanje in duhovno branje. V času škofovanja v Krakovu je duhovne vaje vodil sam nadškof Wojtyła, pri čemer se je o duhovnih zadevah posvetoval s škofom Smolenskim in duhovnikom Tadeuszem Fedorowiczem, ki je bil v šestdesetih letih dvajsetega stoletja duhovni voditelj v lvivskem semenišču v Kalwarii Zebrzydowski, nato pa v Laskachu blizu Varšave. Kasneje je prihajal tudi v Rim kot svetovalec svetega očeta.

Takšna premišljevalna metoda je Karlu Wojtyli omogočala ureditev duhovnih vaj po posebnem načrtu. Dnevni ritem je narekoval bogoslužni molitvenik, ki so ga sprva molili na predkoncilski način, z jutranjicami, hvalnicami, tretjo, šesto in deveto uro.

Skoraj vsak dan je potekal takole:

- *Laudes* - hvalnice (jutranja molitev),
- *Meditatio ante Sacrum* - meditacija pred mašo,
- *Sacrum* - sveta maša,
- *Gratiarum actio* - zahvala,
- *Lectio S. Scripturae* - branje Svetega pisma,
- *Meditatio* - meditacija, premišljevanje,

- *Via Crucis* - križev pot,
- *Vesperae* - večernice,
- *Adoratio* - češčenje,
- *Rosarium* - rožni venec,
- *Lectio spiritualis* - duhovno branje,
- *Meditatio* - meditacija, premišljevanje,
- *Matutinum anticipatum* - jutranjice naslednjega dne,
- *Lectio S. Scripturae* - branje Svetega pisma,
- *Rosarium* - rožni venec,
- *Completa* - sklepna molitev,
- *Hora Sancta (Sacra)* - molitvena ura,
- *Lectio* - duhovno berilo.

Karol Wojtyła se je takšnega reda pri duhovnih vajah držal vse življenje, kot je razvidno iz kasnejših zapiskov, zlasti iz časa papeževanja.

3. Vsebina zapiskov

Zapiski z duhovnih vaj odražajo notranje življenje škofa Karola Wojtyła in papeža Janeza Pavla II. Razodevajo tudi njegovo duhovno občutljivost za vprašanja, s katerimi sta se soočali Cerkev na Poljskem in vesoljna Cerkev.

Pisec je sam pripravljal teme duhovnih vaj, ki se jih je udeleževal. Med duhovnimi vajami s poljskimi škofi je na osnovi predavateljevih besed premišljeval o svojem odnosu z Bogom in uresničevanju svojih škofovskih dolžnosti, ki so bile bistvo njegovega življenja.

Avtor opomb se kaže kot izjemno urejena in organizirana oseba, osredotočena na duhovna vprašanja. Ne raztresa se z opisovanjem čustvenih stanj ali podrobnosti o tekočih dogodkih in udeležencih v njih. Vso pozornost posveča temu, v kolikšni meri v svojem življenju

odraža Kristusa kot Velikega duhovnika. Na koncu papež pogosto vstavi kratico: AMDG/UIOGD - *Ad maiorem Dei gloriam / Ut in omnibus glorificetur Deus* (V večjo Božjo slavo / Da bi bil Bog poveličan v vsem).

Za zapiske je značilna kristocentričnost. Duhovnik Karol Wojtyła je vsa svoja doživetja povezoval s Kristusom, Najvišjim Duhovnikom. Z redno molitvijo, premišljevanjem Božje besede in pastirsko službo si je prizadeval ostati v osebnem stiku z Njim. Na Kristusa se je obračal z vsemi osebnimi zadevami in težavami, s katerimi se je soočal kot škof, kardinal in papež.

Središče vsakega piščevega dne je bila sveta maša. Nanjo se je pripravljal z jutranjo meditacijo, zanjo se je zahvaljeval po njej in čez dan ter opravljal večerno molitveno uro pred Najsvetejšim. Pri evharistiji je Wojtyła podoživljal Kristusovo daritev in se tudi sam izročal Bogu. Zanj je bila življenjski stil, ki je temeljil na samoodrekanju, po zgledu Kristusa, ki se je izničil na križu. Z vsakodneвно mašo se je papež pridruževal Kristusovi enkratni daritvi in vstopal v osebni odnos s troedinim Bogom: Očetom, Sinom in Svetim Duhom.

Pomemben vidik zapiskov je tudi njihova marijanska razsežnost, ki jo je razvijal na osnovi teologije in duhovnosti sv. Ludvika Grigniona Monfortskega (*Razprava o pravi pobožnosti do Device Marije*). Marija se v teh molitvah in razmišljanjih kaže kot tista, ki je najpopolneje sprejela in izpolnila Božjo voljo. Pisec zapiskov podčrtuje njeno veličino, ki se je izražala v neizmerni obdarjenosti z Božjo milostjo zaradi izbire za Mater Učlovečene Besede. Hkrati je bila Marija za svetega očeta versko dozorela oseba, ki je s svojim fiat - »zgodi se mi po Tvoji besedi« - postala sodelavka v Božjem odrešenjskem načrtu.

4. Zvestoba do konca

V zadnjih letih so papeževi zapiski postajali vse bolj preprosti. Sveti oče si je zapisoval zgolj temo duhovnih vaj in dnevni program. Osebnih opomb je bilo vedno manj. Očitno je vedno težje pisal. Tudi oblika njegove pisave se je spremenila in postajala vse bolj nepravilna.

Leta 2005 je duhovne vaje v Vatikanu vodil škof Renato Corti iz Novare, ki je v dneh od 13. do 19. februarja kot po navadi predaval v kapeli »Redemptoris Mater«. Tema se je glasila »Cerkev v službi nove in večne zaveze« (La Chiesa a servizio della nuova ed eterna alleanza). Papež Janez Pavel II. ni bil osebno navzoč v kapeli, ampak je bil z njo povezan prek radia in poslušal vsa predavanja. Duhovne vaje je opravljal doma, v družbi osebnega tajnika, nadškofa Stanisława Dziwisza in ostalih iz gospodinjstva. V zapiskih se je ohranil le program duhovnih vaj, ki ga je sveti oče držal v roki, medtem ko je poslušal misli škofa Cortija. Tako je Janez Pavel II. vse do smrti ostal zvest izročilu vsakoletnih duhovnih vaj. Dovršil jih je z lastnim trpljenjem, ki je postalo posebno znamenje v njegovem duhovnem dnevniku.

Beseda uredništva

Pričujoča knjiga vsebuje osebne zapiske iz dveh rokovnikov, v katerih je Karol Wojtyła – najprej kot krakovski škof, nato pa kot papež Janez Pavel II. – v letih od 1962 do 2003 beležil dogodke in misli, pretežno povezane z duhovnimi vajami, ki se jih je udeležil.

Pri pripravi slovenskega prevoda poljskega izvirnika smo si prizadevali ohraniti čim bolj izvirno obliko zapisa, vključno s postavitvijo besedila in dodanimi oznakami (podčrtane besede, okvirčki, puščice, obrobne opombe itd.). Pisne posebnosti, ki bi bralca lahko zbegale, pa smo prilagodili sodobni pravopisni normi.

- Zapiski iz prvega rokovnika so predstavljeni v kronološkem zaporedju.
- Vsi uredniški in prevajalski posegi so natisnjeni v **[rdeči barvi in med oglatimi oklepaji]**.
- Besede, ki jih ni bilo mogoče prebrati, so označene z **[nečitljivo]**.
- Zaradi boljše preglednosti so vsi tuji izrazi (večinoma latinski in italijanski) tiskani *ležeče*.
- Prevod ponavljajočih se tujih izrazov je naveden samo ob prvi pojavitvi.
- Na koncu knjige je seznam okrajšav in kratic z razlago.

Recollectio (inter.)
[Duhovna obnova]
1962
Praenotanda [Uvod]

8. VII.

Glavne teme duhovnega življenja, o katerih smo se že pogovarjali z duhovnim voditeljem:

- 1) smrt
- 2) moč (oblast)
- 3) ustvarjanje
- 4) osebe

2. IX.

Povzetek in *novum* [novost] omenjenih tem (kot nekakšen skupni imenovalec vseh doživetij in premišljevanj) je: VES SEM V BOŽJIH ROKAH. Vsebino tega *Totus Tuus* [Ves Tvoj] smo načeli že nekje drugje. Kadar vsaka »moja« stvar postane Marijina last, se ji lahko posvetim, čeprav vsebuje tveganje (vendar pri tem ne smem razmišljati preveč po človeško, tj. s človeškega vidika, ampak se moram nanjo temeljito pri-

